

ความคิดสร้างสรรค์ : พลังสำคัญของการเขียน

Creativity: The Important Power of Writing

ชูชาติ คุ่มขำ^{*1} ทรงภพ ขุนมธุรส² กาญจนา วิชญาปกรณ์³ นันทิพย์ อองอาจวานิชย์⁴

Chuchat Khumkham^{*1} Songphop Khunmathurot² Kanchana Witchayapakron³

Namtip Ongartwanich⁴

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริมความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะสำคัญและเป็นทักษะแรกในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อนำศักยภาพนั้นไปพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเทศชาติต่อไปได้ บทความนี้จึงประมวลแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยงานเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อนำไปพัฒนาความคิดแล้วผลิตเป็นงานเขียนที่มีความใหม่ แปลก แตกต่าง หรือดัดแปลงจากงานเขียนเดิม ประกอบไปด้วยความงามทางภาษาในเชิงวรรณศิลป์ และมีการผสมผสานกันระหว่างเนื้อหากับรูปแบบอย่างเหมาะสม ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้เขียนด้วย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดกับ

^{*} Corresponding author, e-mail: chuchatkhum@gmail.com

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Assistant Professor Nakhon Sawan Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Assistant Professor Dr., Naresuan University

³⁻⁴ รองศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยนเรศวร

³⁻⁴ Associate Professor Dr., Naresuan University

ผู้เรียนซึ่งแนวคิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียม ขั้นจินตนาการ ขั้นพัฒนา ขั้นลงมือกระทำ และขั้นช่วยกันปรับแก้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์จากการพิจารณางานเขียนเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เกิดมุมมองทางการคิดที่แตกต่าง หรือดัดแปลงงานเขียนให้แตกต่างไปจากเดิม จากนั้นจึงเลือกใช้กลวิธีในการนำเสนองานเขียนของตนเองได้อย่างเหมาะสมด้วยภาษาที่งดงาม และมีคุณค่าต่อไป

คำสำคัญ: ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ การเขียน

Abstract

This academic article aims to propose a learning management approach to promote creative writing capabilities in learners according to the 21st century learning skills, which are crucial and serve as the first skill in developing individual potential in order to continue the economic, social, cultural, and national development. This article, therefore, compiles learning management concepts from documents and research related to creative writing. Creative writing is a form of writing that requires creativity as a starting point to develop ideas and produce new, unique, and distinctive writing, or adaptations of existing writing that consist of literary beauty and an appropriate blend of content and form, as well as demonstrating the author's identity. Therefore, learning management requires a creative thinking skill training process for learners. Plsek's five-step creative process approach involves preparation, imagination, development, action, and collaborative revision. This process encourages learners to develop creative thinking by examining

existing writing to generate different perspectives or adapt the writing to be different from the original. Then choose a strategy to convey the writing appropriately, aesthetically, and prominently.

Keywords: Creativity Creative writing Writing

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลง ผันผวนอย่างไม่หยุดนิ่งอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม การเมือง การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือแม้แต่สงครามระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาที่เป็นเครื่องมือพัฒนาคน พัฒนาสังคม รวมไปถึงการพัฒนาความคิด ชีวิตจิตใจของมนุษย์ก็ย่อมจะอยู่ในความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันโลก และทันต่อเหตุการณ์ไปด้วย การฝึกทักษะเพื่อการพัฒนาตนสำหรับการใช้ชีวิตสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเรียนรู้ และปฏิบัติ

การพัฒนาทักษะดังกล่าวเริ่มจากการฝึกให้ตนเองมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 3 ด้าน กล่าวคือ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) ทักษะการใช้ชีวิตและการทำงาน ได้แก่ การปรับตัว ทักษะสังคม และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และ 3) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานบริหารการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่า การฝึกทักษะการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องจำเป็นในการใช้ชีวิตโดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและเป็นทักษะแรกในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อนำศักยภาพนั้นไปพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเทศชาติต่อไปได้ เพราะความคิดสร้างสรรค์จะช่วยให้บุคคลมีความคิดยืดหยุ่น คิดสิ่งใหม่ มีปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงและผันผวน

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีจุดเริ่มต้นมาจากความคิดสร้างสรรค์โดยผู้เขียนต้องอาศัยทักษะการรับสารที่ดี มีการสังสม ประสพการณ์ ความรู้ ความรู้สึก และอารมณ์ จนทำให้สามารถเกิดความคิดสร้างสรรค์ แล้วแสดงออกมาเป็นงานเขียนที่มีศิลปะในการใช้ภาษา มีจินตนาการ มีความแปลกใหม่ หรือพัฒนาจากงานเขียนเดิม มีประโยชน์ และมีคุณค่า ซึ่งปรากฏได้ทั้งงานเขียน ประเภทร้อยแก้ว และร้อยกรอง ดังที่เกศินี จุฑาวิจิตร (2557) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า งานเขียนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นงานที่สร้างสรรค์จะต้องเป็นงานที่มีความใหม่ แปลก แตกต่าง มีความงามในเชิงวรรณศิลป์ รวมทั้งมีการผสมผสานอย่างเหมาะสมระหว่าง เนื้อหากับรูปแบบการเขียน ตลอดจนมีการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้เขียนด้วย

ความคิดสร้างสรรค์จุดสำคัญในการพัฒนา

ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นจุดเริ่มแรกในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ไปสู่เป้าหมายตามที่วางแผนไว้ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน ดังเช่น อารี พันธมณี (2543) กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นกระบวนการทางสมอง ที่คิดในลักษณะเอกลัคนำไปสู่สิ่งค้นพบแปลกใหม่ ด้วยวิธีการคิดเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือแต่งเติมจากความคิดเดิมแล้วนำมาผสมผสานกันจนเกิดสิ่งใหม่ ในขณะที่ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546) ได้แสดงทรรศนะว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็น ความสามารถของสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายแง่มุมส่งผลให้เกิดความคิดใหม่ที่ต่างไปจากเดิม ซึ่งศิวกันท์ ปทุมสูติ (2548) เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่มีอยู่ขึ้นใหม่ในใจและนำไปสู่การสร้างต้นแบบใหม่ สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2566) ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่ต้องการแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตนเอง หรือลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น ส่วนเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556) ได้ให้แนวคิดเพิ่มเติมว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการขยายขอบเขตความคิดออกไปจากความคิดเดิม สู่ความคิดใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน

เพื่อหาคำตอบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ในส่วนของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น Torrance (1962) อธิบายความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในความคิดที่จะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่มีใครรู้จักมาก่อน และ Guilford (1967) แสดงทฤษฎะเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความคิดหลากหลายแง่มุม ซึ่งความคิดดังกล่าวนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่

จากทฤษฎะของนักวิชาการข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่เกิดแนวความคิดใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม หรืออาจมีการปรับปรุง แต่งเติม และผสมผสานจนเกิดสิ่งใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ต้องมาจากความคิดหลากหลายแง่มุมเพื่อสำหรับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งวิธีการคิดสร้างสรรค์ต้องคิดว่า ผู้คิดกำลังเป็นผู้อื่น เพื่อให้แนวคิดนั้นครอบคลุมในทุกด้านเพราะว่า ถ้าผู้คิดมองเฉพาะตนเองอาจทำให้แนวคิดนั้นไม่ครอบคลุมไปถึงผู้อื่นหรือในด้านอื่น ๆ ได้

อย่างไรก็ตามความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคนมีไม่เท่ากันโดย Taylors (1995, อ้างถึงใน ปัญญากร วรวัณนชัย, 2565) ได้จัดระดับความคิดสร้างสรรค์ไว้จำนวน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นสร้างสรรค์ของการแสดงออก (Expressive Creativity Level) ซึ่งเป็นระดับการสร้างสรรค์ขั้นต้น เช่น เด็กจะวาดภาพได้เองตามธรรมชาติของเขา

ระดับที่ 2 การสร้างสรรค์ทางเทคนิค (Technical Creativity Level) เป็นระดับที่ต้องใช้ทักษะที่เคยเรียนรู้มาช่วยในการคิด ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในระดับนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่

ระดับที่ 3 การสร้างสรรค์ของสิ่งประดิษฐ์ (Inventive Creativity Level) เป็นระดับของการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ด้วยรูปแบบและวิธีการที่ไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ ระบบ หรือแนวทางแบบเดิม

ระดับที่ 4 การสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Creativity Level) เป็นระดับของการนำเสนอความคิดริเริ่มเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีความทันสมัย ความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่ 4 จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้คิดที่แตกต่างจากผู้อื่น

ระดับที่ 5 การสร้างสรรค์ของปรากฏการณ์ (Emergent Creativity Level) เป็นระดับสูงสุดของความคิดสร้างสรรค์โดยความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่ 5 ต้องเป็นการสร้างหลักการ แนวคิดใหม่ หรือข้อสมมติฐานที่ยังไม่เคยมีใครพบมาก่อน

จากระดับความคิดสร้างสรรค์ของ Taylors เมื่อนำมาพิจารณาจะเห็นว่า มีระดับความยาก-ง่ายเป็นลำดับจากล่างขึ้นบน กล่าวคือ ความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่ 1-2 จะพบเห็นได้ทั่วไปและตัวของเราเองก็สามารถคิดสร้างสรรค์ได้ ความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่ 3 เป็นขั้นกลางเพียงแต่ผู้คิดอาจต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้น สำหรับความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่ 4-5 มีลักษณะการคิดที่ซับซ้อนมากขึ้นมีความยากในการคิดต้องอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้อย่างมาก หรืออาจเป็นความสามารถพิเศษเฉพาะบุคคล ทั้งนี้ การจัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของ Taylors เราสามารถจัดระดับความคิดสร้างสรรค์ด้วยการประเมินตนเองได้ว่าอยู่ในระดับใดเพื่อเป็นพลังในการพัฒนาตนเองต่อไป และพลังของความคิดสร้างสรรค์จะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตนเองในการประกอบกิจการงานทุกสาขาวิชาชีพ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ย่อมมีโอกาสสร้างสรรค์ผลงานให้แปลกใหม่ และเจริญก้าวหน้ากว่าผู้อื่นได้

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นกระบวนการฝึกทักษะของผู้เรียนอย่างรอบด้านเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผ่านการเรียนรู้ตามสาระของรายวิชาในหลักสูตรโดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ (กิตติพงษ์ แบลัว และ ยงยุทธ อังคสัญลักษณ์, 2566) ส่งผลให้การจัดทำหลักสูตรของการศึกษาในระดับต่าง ๆ มีการบรรจุสาระ

รายวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และฝึกทักษะผู้เรียนให้มีความชำนาญ เฉพาะด้านที่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

การเขียนเชิงสร้างสรรค์นำมาเป็นสาระหรือรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรที่มุ่งเน้น ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ ปัจจุบันพบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสาระที่นำมา จัดการเรียนการสอนทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยปรากฏในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 และระดับอุดมศึกษาซึ่งเปิดสอนในรายวิชาที่มีลักษณะการเขียน เชิงสร้างสรรค์ เช่น วิชาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิชาการเขียนบันเทิงคดี หรือเป็นส่วน หนึ่งของเนื้อหาในรายวิชาอื่น ๆ แต่ทว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ต้องผ่าน กระบวนการคิดสร้างสรรค์มาก่อนเพื่อนำความคิดนั้น ๆ มาสร้างผลงานให้เป็นรูปธรรม ตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยกรณีการ์ พงเกษม (2534) กล่าวว่า การเขียน เชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการ หรือความคิดคำนึงแล้ว กลั่นกรองออกมาเป็นถ้อยคำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่าน ตลอดจนให้รู้สึกเพลิดเพลิน สอดคล้องกับสัจจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2538) กล่าวว่า การเขียน เชิงสร้างสรรค์นั้น ผู้เขียนต้องเรียบเรียงความรู้ ความคิดประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจน ความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการแสดงออกมาในรูปแบบของงานเขียน

นอกจากการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะเป็นการเขียนที่ผู้เขียนต้องใช้ความคิด ใช้จินตนาการซึ่งมีทั้งรูปแบบร้อยแก้ว และร้อยกรองแล้ว ในขณะเดียวกันการเขียน เชิงสร้างสรรค์จะต้องมีเอกภาพทางการใช้ภาษาตามรูปแบบของงานเขียนนั้น ๆ รวมทั้งมีกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานด้วย งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังมีลักษณะของ การต่อยอดจากของเดิม มีจินตนาการผสมผสานอย่างเหมาะสมระหว่างเนื้อหา กับ รูปแบบ แสดงอัตลักษณ์ของผู้เขียน และก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกต่อสังคม ตลอดจนยกระดับสติปัญญาของผู้อ่านด้วย (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2557)

จะเห็นได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สร้างสรรค์ผลงานเขียนโดยเน้นการพัฒนาความคิดให้มีความแปลกใหม่ แตกต่างจากงานเขียนแบบเดิม หรือการต่อยอดจากงานเขียนเดิม ในขณะเดียวกันก็ต้องประกอบด้วยจินตนาการ เนื้อหาที่มุ่งประโยชน์ต่อผู้อ่าน มีการสร้างจิตสำนึกต่อสังคม และช่วยยกระดับสติปัญญาของผู้อ่านผ่านการแสดงออกด้วยภาษาที่มีความงดงาม นอกจากนี้ ถ้าผู้เรียนฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์จนมีความชำนาญก็สามารถสร้างชื่อเสียง สร้างอาชีพ และสร้างรายได้จากงานเขียนของตนเองได้อีกด้วย

ความคิดสร้างสรรค์หลังสำคัญต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์

แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะปรากฏในทุกระดับการศึกษาเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา แต่ก็ยังพบว่าการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระดังกล่าวประสบปัญหาในทุกระดับการศึกษา ซึ่งก็อาจจะมีรายละเอียดของปัญหาที่ต่างกันไปตามลักษณะของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากมีงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์อยู่หลายงานวิจัย เช่น งานวิจัยของ ชุตติลค์ ชุ่มเย็น และวิชญา ผิวคำ (2566) ได้ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในการพัฒนาความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิทยานิพนธ์ของ นภัก รุ่งนกลัด (2565) ได้ใช้ตัวแบบร่วมกับวิธีสแกฟโฟลด์เพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และวิทยานิพนธ์ของ อธิกมาส มากจ้อย (2553) ได้ใช้ทฤษฎีสหบทบาทพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

จากงานวิจัยเพื่อใช้แก้ปัญหการจัดการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ข้างต้นทำให้เห็นว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะจำเป็นในการเรียนการสอนของ

ทุกระดับการศึกษา ดังงานวิจัยของ พิษญา สกุลวิทย์ และคณะ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1-5 (หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี) โดยสอบถามความต้องการจำเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และความสามารถในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความต้องการความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ และต้องการความสามารถในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์อย่างเร่งด่วนเพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะสำเร็จได้ตามศักยภาพของผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่มีลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ ซึ่งในบทความนี้จะยกตัวอย่างแนวคิดของ Plsek (1997, อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ บุณณสินวัฒนกุล, 2559) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถาบันความคิดสร้างสรรค์ AT&T Bell Laboratories (telecommunications R&D) และเป็นนักพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนนักการวางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบ Plsek ได้นำเสนอรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Model for The Processes of Creative Thinking) ในปี ค.ศ. 1997 ที่เกิดจากการสังเคราะห์กระบวนการคิดสร้างสรรค์จากนักวิชาการต่าง ๆ จนกลายเป็นรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek โดยรูปแบบที่คิดขึ้นจะแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ และความคิดสร้างสรรค์ยังแฝงอยู่ในชีวิตประจำวันของทุกคน ตลอดจนเราสามารถกระตุ้นและเพิ่มประสิทธิภาพความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นรูปธรรมหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ด้วยกระบวนการทางจิตของมนุษย์ซึ่งเริ่มจากกระบวนการรับรู้และเข้าใจความหมายภายใต้โครงสร้างความรู้หรือประสบการณ์เดิม จากนั้นสมองก็จะเกิด

กระบวนการแปรผลเพื่อนำไปสู่การจดจำ โดยนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงเข้ากับความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ และจัดเก็บข้อมูลใหม่ที่ได้นั้นไว้ใช้ในการตัดสินใจ กระบวนการคิดตามแนวคิดของ Plsek จึงเป็นกระบวนการส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม (Preparation) เป็นขั้นของการเริ่มสังเกต (Observation) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างรอบคอบ โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ (Analysis) เพื่อแยกแยะข้อมูลและสังเกตได้จากหลักการของเหตุและผล

ขั้นที่ 2 ขั้นจินตนาการ (Imagination) เป็นขั้นตอนหลังจากที่สมองใช้ข้อมูลหรือความรู้ที่ได้จากการสังเกต และการคิดวิเคราะห์มาเรียบเรียงแล้ว ก็จะนำความรู้ที่เก็บไว้ในระบบความคิด จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสร้างความคิดใหม่ (Generation) โดยเชื่อมโยงกับความคิดเดิมที่มีอยู่ ก่อนหน้าโดยอาจใช้วิธีการเปรียบเทียบแล้ว ขยายความคิดให้กว้างออกไปการระดมสมองเพื่อรวบรวมความคิด (Harvesting) เพื่อนำไปพัฒนา

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนา (Development) สำหรับขั้นนี้เป็นขั้นตอนในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของความคิดนั้น (Enhancement) จากนั้นก็จะประเมิน (Evaluation) ความคิดนั้นเพื่อให้ได้ความคิดที่ดีที่สุดหรือความคิดที่นำมาใช้งานได้

ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือทำ (Action) เป็นขั้นตอนที่จะนำความคิดที่ได้ไปเลือกหรือประเมินแล้วว่าเป็นความคิดที่ดีที่สุดไปทดลองปฏิบัติ (Implementation) เพราะความคิดสร้างสรรค์ จะมีคุณค่าหรือเกิดประโยชน์ได้เมื่อความคิดนั้นไปใช้จริง

จากแนวคิดในเรื่องกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ได้มีผู้นำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา หรือส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เช่น วิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอกของ กิ่งกาญจน์ บุณณสินวัฒนกุล (2559) ได้นำกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียน

เชิงสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ร่วมกับทฤษฎีเชวอนปัญญาสามองค์ประกอบของ Sternberg เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง จากผลของการวิจัยพบว่า นักศึกษามีคะแนนความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังจากได้เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

จากรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้วเห็นได้ว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek มีลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจนสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ โดยผู้เขียนจะเสนอการใช้แนวคิดของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek จำนวน 4 ขั้นตอน มาจัดกิจกรรมการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยกำหนดเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ แต่ในบทความนี้ผู้เขียนจะเพิ่มขั้นตอนที่ 5 ใช้ชื่อว่า “ขั้นช่วยกันปรับแก้” ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นขั้นของการฝึกให้ผู้เรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็ฝึกให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ ทักษะ และความรู้ของตนเองในการสะท้อนความคิดของตนเองให้แก่ผู้อื่น รวมทั้งสามารถผสมผสานความคิดของผู้อื่นกับความคิดของตนเองเพื่อใช้ในการปรับปรุงผลงานเขียนของตนเองได้อีกด้วย ผู้เขียนจึงนำแนวคิดจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek มาจัดเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบขึ้นตอนต่าง ๆ จำนวน 5 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม คือ การให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่เคยมีอยู่ก่อนแล้วหรือมีผู้กล่าวถึงไว้แล้ว หรือผู้สอนกำหนดหัวข้อการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ขั้นที่ 2 ขั้นจินตนาการ คือ การให้ผู้เรียนคิดประเด็นใหม่จากประเด็นให้แตกต่างจากสิ่งที่เคยกล่าวมาแล้ว โดยอาจแสดงออกมาในรูปผังความคิด ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเห็นความคิดเก่าและเกิดความคิดริเริ่มที่จะแตกต่างจากความคิดเดิม

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนา คือ การให้ผู้เรียนเพิ่มประสิทธิภาพความคิดของตนให้เด่นชัดมากขึ้นโดยหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดใหม่กับประเด็นที่กำหนดว่ามีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันอย่างไร โดยแจกแจงประเด็นให้ชัดเจน จากนั้นจัดทำเป็นโครงร่างงานเขียนของตน

ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือทำ คือ การให้ผู้เรียนนำโครงร่างที่มีรายละเอียดประเด็นต่าง ๆ มาเรียบเรียงให้มีความยาวพอประมาณ เช่น 8-10 บรรทัด ซึ่งผู้เรียนจะได้งานเขียนที่มีความแปลกใหม่ แตกต่างจากมุมมองเดิม

ขั้นที่ 5 ขั้นช่วยกันปรับแก้ คือ การให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของตนเองโดยให้เพื่อนและผู้สอนช่วยกันสะท้อนความคิดเห็นและช่วยปรับแก้ให้งานเขียนนั้นออกมาสมบูรณ์ที่สุด ดังแผนภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของ Plsek (ที่มา: ชูชาติ คุ่มขำ และคณะ, 1 กันยายน 2568)

แนวทางการจัดการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์

บทความนี้ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยนำแนวคิดกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ที่ผู้เขียนขยายออกเป็น 5 ขั้นตอนดังกล่าวแล้วข้างต้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ขั้นที่ 2 ขั้นจินตนาการ ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนา ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือทำ และขั้นที่ 5 ขั้นช่วยกันปรับแก้ โดยยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนเพื่อวัตถุประสงค์

เฉพาะซึ่งรายวิชาดังกล่าวมักจะเปิดสอนในหลักสูตรการศึกษาของระดับอุดมศึกษา ในสาขาวิชาภาษาไทย ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ครุศาสตรบัณฑิต หรือศึกษาศาสตรบัณฑิตโดยปรากฏเป็นรายวิชาเฉพาะ และเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาการเขียน

การใช้เนื้อหาจากวิชาการเขียนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์นี้ เนื่องจากการเขียนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเป็นงานเขียนที่มีแบบแผน เช่น คำกล่าวเปิดงานในพิธีเปิดงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ คำกล่าวรายงาน หรือคำกล่าวสดุดีเพื่อแสดงความยินดีในโอกาสต่าง ๆ คำกล่าวไว้อาลัยผู้วายชนม์ โดยทั่วไปผู้สอนมักจะใช้งานเขียนประเภทดังกล่าวในเป็นแบบฝึกการเขียนเบื้องต้นเพื่อฝึกทักษะการเขียนก่อนไปสู่การเขียนในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป ประกอบกับงานเขียนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะจะพบเห็นการใช้งานได้บ่อยครั้งจากพิธีการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ จึงเหมาะสำหรับใช้ฝึกทักษะการเขียนเพื่อนำไปใช้งานจริง แต่ทว่างานเขียนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะมีลักษณะเป็นแบบแผนที่ทำซ้ำกันมาจึงส่งผลให้งานเขียนประเภทดังกล่าวแต่ละชิ้นมีส่วนที่คล้ายคลึงกันมาก และมีลักษณะซ้ำไป ซ้ำมา ไม่น่าสนใจ แต่ถ้าหากใช้กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ที่มีขั้นตอนชัดเจนมาใช้ในการจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว จะทำให้งานเขียนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเกิดความสร้างสรรค์ มีความน่าสนใจ เนื่องจากการปรับปรุงดัดแปลง ให้แตกต่างจากงานเขียนเดิมที่เคยมีอยู่ก่อนแล้ว และมีความงามในเชิงวรรณศิลป์ควบคู่กันไปด้วย

นอกจากนี้ ผู้เรียนสามารถนำผลงานจากการเขียนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะไปใช้เป็นความสามารถพิเศษในการสมัครเข้าทำงานในหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานเอกชนได้ ตลอดจนสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ หรือสร้างโอกาสในการแสดงความสามารถพิเศษของตนเองให้แก่หน่วยงานที่ปฏิบัติงานได้

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะยกตัวอย่างแนวทางการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์จากการเขียนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่ การเขียนคำไว้อาลัยผู้วายชนม์ เพื่อแสดงให้เห็นว่า

งานเขียนที่แม้จะมีรูปแบบเฉพาะตัวก็สามารถดัดแปลง ปรับปรุงผลิตเป็นงานเขียนที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังคงรักษากฎขนบธรรมเนียมของงานเขียนดังกล่าวไว้ได้ โดยคำกล่าวไว้อาลัยผู้วายชนม์เป็นบทกล่าวถึงผู้วายชนม์ในพิธีฌาปนกิจ หรือเขียนเป็นคำนำในหนังสือไว้อาลัยซึ่งมักจะเขียนขึ้นตามรูปแบบที่มีผู้กำหนดขึ้นและทำตามกันมา หรือเขียนขึ้นตามแบบฟอร์มที่หาได้ในโลกอินเทอร์เน็ต แต่ทว่าหากนำกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ที่ผู้เขียนขยายออกเป็น 5 ขั้นตอน มาใช้ ในกระบวนการเขียนก็จะทำให้งานเขียนนั้น เกิดการสร้างสรรค์ใหม่ที่น่าสนใจ มีความงามเชิงวรรณศิลป์ และเป็นการไว้อาลัยให้แก่ผู้วายชนม์ครั้งสุดท้ายอย่างสมเกียรติตรงตามวัตถุประสงค์ของการเขียน โดยมีขั้นตอนการกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่เคยมีอยู่ก่อนแล้วหรือมีผู้กล่าวถึงไว้แล้ว หรือผู้สอนกำหนดหัวข้อการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรม ผู้สอนกำหนดหัวข้อการเขียน “คำไว้อาลัยผู้วายชนม์ในพิธีฌาปนกิจ” โดยให้ผู้เรียนค้นหาหัวข้อย่อยเกี่ยวกับการเขียนคำไว้อาลัยในอินเทอร์เน็ต และนำเสนอประเด็นที่ค้นหามาได้ เช่น ประวัติ วันเดือนปีเกิด การศึกษา หน้าที่การงาน อุปนิสัย คุณงามความดี วันเดือนปีที่เสียชีวิต สาเหตุของการเสียชีวิต บทกลอนไว้อาลัย

ขั้นที่ 2 ขั้นจินตนาการ ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนคิดประเด็นใหม่จากประเด็นให้แตกต่างจากสิ่งที่เคยกล่าวมาแล้ว โดยอาจแสดงออกมาในรูปผังความคิด ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเห็นความคิดเก่าและเกิดความคิดริเริ่มที่จะแตกต่างจากความคิดเดิม

ตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรม ผู้สอนให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อย่อยคำไว้อาลัยผู้วายชนม์ในพิธีฌาปนกิจขั้นใหม่ให้มีแนวคิดแตกต่างจากที่ผู้เรียนนำเสนอไว้ในขั้นตอนที่ 1 โดยอาจผสมผสานหรือคิดหัวข้อย่อยขึ้นใหม่ได้ แล้วให้ผู้เรียนแสดงหัวข้อย่อยออกมาในรูปแบบผังความคิด เช่น เล่าประวัติเป็นช่วงวัยของมนุษย์ที่มีการเกิด การมีครอบครัว การแก่ การเจ็บ และการตาย หรืออาจสลับชีวิตช่วงวัยโดยเล่าย้อนกลับก็ได้

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนา ผู้สอนให้ผู้เรียนเพิ่มประสิทธิภาพความคิดของตนให้เด่นชัดมากขึ้นโดยหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดใหม่กับประเด็นที่กำหนดว่ามีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันอย่างไร โดยแจกแจงประเด็นให้ชัดเจน จากนั้นจัดทำเป็นโครงร่างงานเขียนของตน

ตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรม ผู้เรียนนำแนวคิดที่ได้จากขั้นที่ 3 มาเขียนเป็นโครงเรื่องแบบประโยคหรือหัวข้อ เพื่อให้เห็นแนวทางของการขยายประโยคหรือหัวข้อต่อไป เช่น ถิ่นฐานบ้านเกิดของผู้วายชนม์ ชีวิตสมรสของผู้วายชนม์ ภาพจำลักษณะรูปร่างหน้าตา สีสภาพการใช้ชีวิต อุตลักษณ์ของผู้วายชนม์ขณะมีชีวิตอยู่ สาเหตุการเสียชีวิต

ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือทำ ผู้เรียนนำโครงร่างที่มีรายละเอียดประเด็นต่าง ๆ มาเรียบเรียงให้มีความยาวพอประมาณ เช่น 8-10 บรรทัด แล้วตั้งชื่อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องสำหรับขั้นตอนที่ 4 นี้ ผู้เรียนจะได้งานเขียนที่แตกต่างจากมุมมองเดิม

ตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรม ผู้สอนนำตัวอย่างประวัติผู้วายชนม์ที่ไม่ได้เรียบเรียงตามรูปแบบของการเขียนมาให้ผู้เรียนเรียบเรียงใหม่ตามโครงเรื่องที่วางไว้ในขั้นที่ 3 ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะต้องลงมือเขียนโดยอาจเพิ่มรายละเอียดลงไปอีกก็ได้ เช่น ถิ่นฐานบ้านเกิดของผู้วายชนม์ อาจเพิ่มพุทธศาสนสุภาษิตเกี่ยวกับเกิดเพิ่มวันเดือนปีเกิดแบบจันทรคติ แล้วตั้งชื่อเรื่องงานเขียนนั้นให้น่าสนใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นช่วยกันปรับแก้ จากนั้นผู้เรียนนำเสนอผลงานเขียนของตนเองหน้าชั้นเรียนโดยให้เพื่อนและผู้สอนช่วยกันสะท้อนความคิดเห็นและช่วยปรับแก้ให้งานเขียนนั้นออกมาสมบูรณ์ที่สุด

ตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรม ผู้เรียนนำเสนอคำไว้อาลัยผู้วายชนม์ในพิธีฌาปนกิจโดยอ่านให้เพื่อนฟัง จากนั้นเพื่อนและผู้สอนช่วยกันประเมินเพื่อเสนอแนะและชมเชย โดยในขั้นตอนนี้อาจประเมินเป็น 2 ระบบ ได้แก่ ให้เพื่อนทำแบบประเมินงานเขียนของเพื่อนโดยผู้สอนสร้างขึ้น และให้คำเสนอแนะด้วยวาจา

ตัวอย่างการเขียนบทกล่าวคำไว้อาลัยในพิธีฌาปนกิจโดยใช้กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ของ Plsek

ประวัติผู้วายชนม์คุณแม่สมพิศ ภูมิสัตย์

แรกเริ่มปฐมบท สมพิศ สมภพ

พุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่า “กิจโน มนะสสะปฏิลาโภ การได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นของยาก” คุณแม่สมพิศ เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2490 ตรงกับวันแรม 6 ค่ำ เดือน 6 ปีกุน ณ บ้านเลขที่ 51 หมู่ 7 ตำบลบ้านมะเกลือ อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในครอบครัว “ครุฑจร” เป็นบุตรสาวคนที่สองของคุณตาแหม่ม และคุณยายบุญลือ ครุฑจร คุณแม่สมพิศมีพี่น้องร่วมอุทรทั้งหมด 4 คน ได้แก่ นายสุภาพ ครุฑจร นางแฉล้ม คุ่มขำ นางทิพย์วรรณ พูลพุด และคนสุดท้ายนางมาลี ครุฑจรซึ่งถึงแก่กรรมแล้ว

ลูกริมขมิ้มบท สมพิศ สมรส

บิดามารดา คือ ทิศเบื้องหน้า สามิภรรยา คือ ทิศเบื้องหลัง คุณแม่สมพิศ ได้ช่วยเหลือบิดามารดาหักล้างทางพง ไร่ไรไถนา ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นเครื่องเลี้ยงชีพจวบจนได้พบกับคุณพ่อว่า ภูมิสัตย์ จึงได้สมรสกันตามประเพณี จากนั้นจึงก่อร่างสร้างตัวเป็นมั่นคงแล้วจึงมีบุตรด้วยกัน 5 คน ได้แก่ นางอำไพ ทัดทอง นายสัญญา ภูมิสัตย์ ถึงแก่กรรมแล้ว นายปรีชา ภูมิสัตย์ นายสมชาย ภูมิสัตย์ และนายสมพงษ์ ภูมิสัตย์

คุณแม่สมพิศนอกจากจะเป็นแม่ที่ประเสริฐ เป็นภรรยาที่ดี เป็นพี่ที่เอื้อเฟื้อแก่น้องแล้ว คุณแม่สมพิศยังมีอัธยาศัยไมตรีอย่างตรงไปตรงมา สนุกสนานเฮฮา เจือเคล้าด้วยความเมตตากรุณาที่แผ่อ้อมสู่หมู่ญาติเสมอ ๆ ภาพจำของคุณแม่สมพิศคือ รอยยิ้มเสียงหัวเราะที่จะมาพร้อมข่าวหลามหลายกระบอกเพื่อแจ่มจ้อง ๆ และลูกหลานในช่วงวันปีใหม่ ตลอดจนเสียงเรียกอันสดใสท้าวหาญให้มารับ และให้ช่วยเหลือ

ขนมแข่ง ขนมเทียนสูตรพิเศษหอมมาแจ่มจ้อง ๆ และหลาน ๆ ในวันตรุษจีน

ล่วงเข้าปัจฉิมบท สมพิศ สมสุขนิรันดร์

อย่างไรก็ตาม พระตถาคตท่านตรัสไว้ในอนัตตลักขณสูตรว่า “ถ้ารูปนี้อัตตาแล้ว ไซ้รูปนี้จะไม่เจ็บไม่ป่วย” คุณแม่สมพิศใช้ชีวิตปรกติสุขเรื่อยมา จนกระทั่งอายุมากขึ้นชั้น 5 อันไม่เพียงมีอาการรวนเรแปรปรวนต้องล้มหมอนนอนเสื่อรักษาตัวอยู่ที่บ้านเป็นเวลานานหลายปี โดยมีลูกหลานแวดล้อมปรนนิบัติบำรุงเรื่อยมา จนกระทั่งในเวลาเช้าของวันเสาร์ที่ 8 เดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา คุณแม่สมพิศมีอาการหายใจขัด บุตรชายจึงได้นำท่านเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลสุรศักดิ์ประชารักษ์ แพทย์และพยาบาลช่วยกันรักษาอย่างเต็มกำลัง แต่คุณแม่สมพิศอาการไม่ดีขึ้น จนกระทั่งเวลาประมาณเวลา 12.40 น. คุณแม่สมพิศถึงแก่กรรมด้วยอาการสมองขาดเลือดเฉียบพลัน คุณแม่สมพิศเกิดในวันเสาร์และจากไปในวันเสาร์ที่ 8 เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2568 ตรงกับวันขึ้น 11 ค่ำ เดือน 3 ปีมะเส็ง สิริอายุได้ 78 ปี

โลกหลังความตายมนุษย์ค้นหากันมานานนับหมื่นปีซึ่งคำตอบที่ได้ก็เป็นไปตามความเชื่อของแต่ละคน แต่ทว่าพระตถาคตท่านตรัสว่า “ให้อยู่กับปัจจุบันกาล” ในโอกาสนี้ขอไว้อาลัยแด่คุณแม่สมพิศ ภูมิสัตย์ จากพี่น้อง ลูก หลาน วงศาคณามิตรทุกคนด้วยคำขอบคุณและคำอำลา “สมพิศจะอยู่ในใจเราเสมอ”

จะเห็นได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์อาจไม่ใช่เป็นงานที่รังสรรค์ขึ้นใหม่โดยไม่เคยมีใครทำมาก่อน แต่อาจเป็นการปรับปรุงงานเดิมที่มีอยู่แล้วให้มีความแปลกแตกต่าง มีความงามในเชิงวรรณศิลป์ มีการผสมผสานอย่างเหมาะสมระหว่างเนื้อหา กับรูปแบบ และแสดงอัตลักษณ์ของผู้เขียน ทว่าการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นวิชาทักษะที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้จากการอ่าน และการฟัง ตลอดจนผู้เรียนต้องฝึกเขียนบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญที่จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานเขียนได้ ในระยะแรกผู้เรียนอาจเกิดความท้อใจในการปรับปรุงแก้ไขงาน ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องอยู่ในบทบาทของผู้สร้างแรงบันดาลใจ และต้องให้กำลังใจผู้เรียนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเองในการเขียนต่อไป

บทสรุป

การคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่เกิดแนวความคิดใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม อาจมีการปรับปรุง แต่งเติม หรือผสมผสานจนเกิดสิ่งใหม่ก็ได้ การคิดสร้างสรรค์ต้องมาจากการคิดหลากหลายแง่มุมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามระดับความสามารถของแต่ละคนซึ่งสามารถฝึกฝนได้ ความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การผลิตผลงานได้หลากหลายประเภท การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นผลงานหนึ่งที่ต้องอาศัยกระบวนการคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์งานเขียนให้มีความแปลกใหม่แตกต่างจากเดิม มีคุณค่า มีประโยชน์ โดยใช้แนวคิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ให้ผู้เรียนเสนอสิ่งที่เคยมีอยู่ก่อนหรือมีผู้กล่าวถึงไว้แล้ว หรือผู้สอนกำหนดหัวข้อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ขั้นที่ 2 ขั้นจินตนาการ ให้ผู้เรียนคิดประเด็นใหม่ให้แตกต่างจากสิ่งเดิมและแสดงออกมาในรูปผังความคิดโดยผู้เรียนจะเห็นความคิดเก่าและเกิดความคิดใหม่ที่จะแตกต่างจากความคิดเดิม ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนา ให้ผู้เรียนเพิ่มประสิทธิภาพความคิดของตนให้เด่นชัดโดยหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดใหม่กับประเด็นที่กำหนดว่ามีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันอย่างไร โดยแจกแจงประเด็นให้ชัดเจน แล้วทำเป็นโครงร่างงานเขียนของตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือทำ ให้ผู้เรียนนำโครงร่างที่มีรายละเอียดประเด็นต่าง ๆ มาเรียบเรียงให้มีความแปลกใหม่ แตกต่างจากมุมมองเดิม ขั้นที่ 5 ขั้นช่วยกันปรับแก้ ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของตนเองโดยให้เพื่อนและผู้สอนช่วยกันสะท้อนความคิดและช่วยปรับแก้งานเขียนให้ออกมาสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์จำนวน 5 ขั้นตอน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในสำหรับงานเขียนประเภทอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ พวงเกษม. (2534). การสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการทางการ

สร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา. ไทยวัฒนาพานิช.

กึ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้

กระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ Plsek ร่วมกับทฤษฎีเชาว์ปัญญาสาม

องค์ประกอบของ Sternberg เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเล่า

เรื่องเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. [วิทยานิพนธ์

ปริญญาดุขบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn

Universit.<http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/840>

/1/57255905%20

กิตติพงษ์ แบลัว และ ยงยุทธ อังคสัญญลักษณ์. (2566). เทคนิคการสอนวรรณคดี

ไทยโดยประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงรุก : แนวปฏิบัติสู่การพัฒนาการคิด. วารสาร

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 21(1), 60-72.

เกศินี จุฑาวิจิตร. (2557). การเขียนสร้างสรรค์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2).

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). การคิดสร้างสรรค์. ชัคเชสมิเดีย.

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). ความคิดสร้างสรรค์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุดิถัค ชุ่มเย็น และ วิชญา ผิวคำ. (2566). การพัฒนาความสามารถการเขียนเชิง

สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ

สร้างสรรค์เป็นฐาน. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 8(1), 22-23.

ทิตนา แชมมณี. (2566). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 26). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภัค วุ่นกลัด. (2565). การพัฒนาความสามารถการเขียนสร้างสรรค์และเจตคติต่อ

การเขียน สร้างสรรค์โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบร่วมกับวิธีสแกฟ

โพลด์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository.

<https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5651/3>

ปัญจนาฏ วรวัฒน์ชัย. (2565). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์. *ครุศาสตร์สาร*, 16(1), 12-19

พิชญา สุกุลวิทย์, วิเชียร อารังโสติสกุล, ชลายุทธ ครุฑเมือง. (2566). การประเมินความจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 6(4), 27-38.

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2548). การเขียนสร้างสรรค์ไม่ยากอะไรเลย. *นวสาส์นการพิมพ์*. สำนักงานบริหารการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. ชุมชนมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์มพริย. (2538). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารี พันธุ์มณี. (2543). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อิมาส มากจ้อย. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสอนตามทฤษฎีสหบทเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน ภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. CUIR at Chulalongkorn University.

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/61210>

Guilford, J. P. (1967). *The nature of Human Intelligence*. McGraw-Hill Book Co.

Torrance, E. P. (1962). *Guiding Creative Talent*. Prentice-hall Inc.